

Z HISTORII PROKURATURY

Gen. bryg. aud. dr Jan Zygmunt Dąbrowski prokurator przy Wojskowym Sądzie Okręgowym Nr V w Krakowie, Sędzia Najwyższego Sądu Wojskowego

*Jan Zygmunt Dąbrowski. Fotografia portretowa.
Źródło: Księgi Cmentarne, Muzeum Katyńskie.*

Gen. bryg. audytor Jan Zygmunt Dąbrowski, syn Jana i Heleny z domu Zaskiewicz, urodził się 26 stycznia 1890 r. w Koniuchach, w powiecie Brzeżany, w woj. tarnopolskim, wówczas Austro-Węgry (obecnie Ukraina). Żonaty z Marią z domu Gottfried, z którą miał troje dzieci: Krystynę (ur. w 1921 r.) oraz bliźniaczki Ludmiłę i Aleksandrę (ur. w 1924 r.).

W latach 1901–1906 uczęszczał do I gimnazjum w Przemyślu. Naukę kontynuował w IV gimnazjum we Lwowie. Dnia 25 czerwca 1909 r. złożył egzamin dojrzałości. Następnie studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Franciszkańskiego we Lwowie. Podczas studiów należał do Polowych Drużyn Sokolskich oraz w okresie od 10 kwietnia 1910 r. do 31 sierpnia 1914 r.

był dietariuszem (urzędnikiem niebędącym na etacie) w Wydziale Krajowym we Lwowie. W 1917 r. uzyskał tytuł doktora praw.

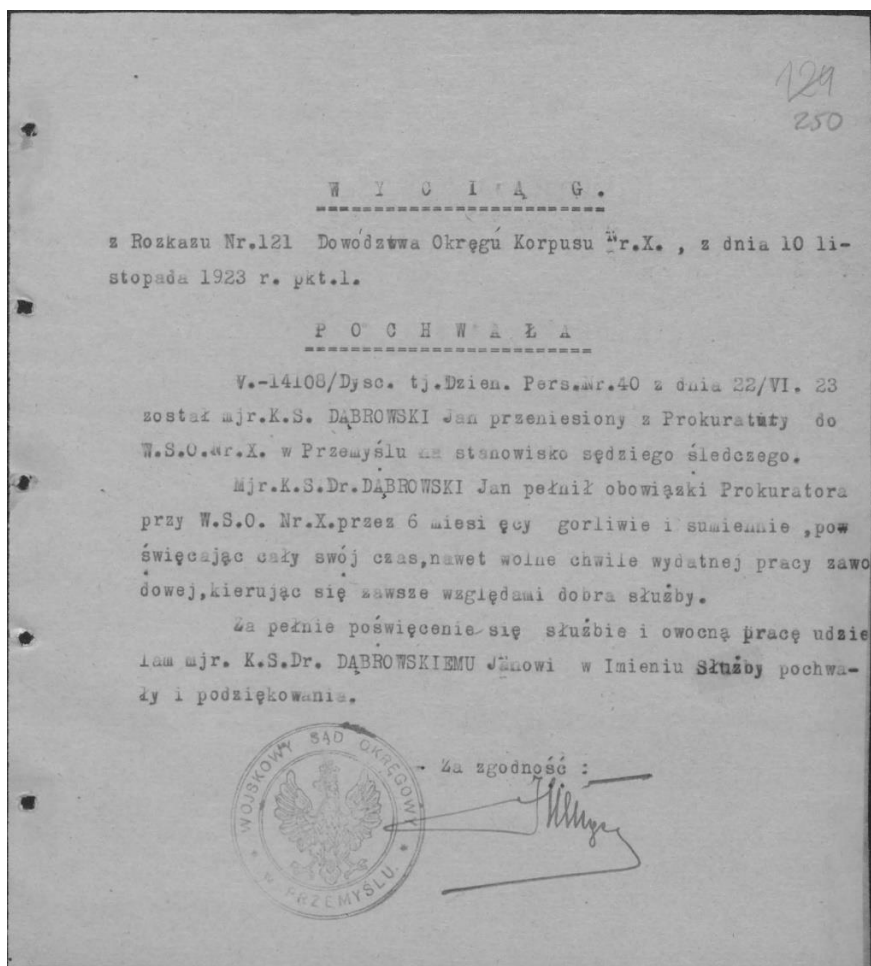
Dnia 5 sierpnia 1914 r. wstąpił do Legionu Wschodniego formowanego we Lwowie. Po jego rozwiązaniu wstąpił 22 października 1914 r. do Legionów Polskich. Ukończył Szkołę Podchorążych 2. pułku piechoty Legionów Polskich. Służył jako adiutant I. baonu w stopniu podchorążego, a od 25 maja 1915 r. w stopniu chorążego kolejno jako adiutant III. baonu uzup., następnie w 6. pułku piechoty Legionów Polskich i w Dowództwie 3. Brygady Legionów Polskich. Z dniem 9 sierpnia 1915 r. został mianowany podporucznikiem. Na froncie pozostawał do 10 czerwca 1916 r. Następnie przeszedł do służby werbunkowej w Oddziale Garnizonowym w Kozienicach, a rozkazem z dnia 3 maja 1916 r. został przydzielony do służby werbunkowej jako oficer werbunkowy w Końskich. Kolejno służył w baonie uzup. Legionów Polskich w Siedliskach. Od 1 grudnia 1917 r. pełnił służbę w Sądzie Polowym w charakterze aspiranta sędziowskiego. Służył do rozwiązania Polskiego Korpusu Posiłkowego, tj. do dnia 16 lutego 1918 r. W dniu 18 lutego 1918 r. został internowany przez władze austriackie i pozostawał w obozie w Żurawicy do kwietnia 1918 r., kiedy został zwolniony wskutek choroby nabytej w obozie. W dniu 4 listopada 1918 r. wstąpił do Wojska Polskiego i został awansowany do stopnia porucznika. Od 5 listopada 1918 r. brał czynny udział w obronie Lwowa. W dniu 14 listopada 1918 r. został powołany na stanowisko Szefa Oddziału II w Dowództwie Żandarmerii Polowej we Lwowie, które piastował do 18 czerwca 1919 r. W dniu 10 maja 1919 r. awansował na stopień kapitana.

W dniu 18 czerwca 1919 r. Jan Zygmunt Dąbrowski został przeniesiony na stanowisko sędziego śledczego do Tymczasowej Nadzwyczajnej Komisji Rewizyjnej Sejmu Ustawodawczego, powołanej Ustawą z dnia 7 listopada 1919 r., „dla przeprowadzenia rewizji administracyjnych poszczególnych działów gospodarki wojskowej oraz przeprowadzania dochodzeń celem szybszego ujawnienia w związku z zaopatrywaniem armii przestępstw, połączonych ze szkodą dla Skarbu Państwa, tudzież przestępstw, popełnionych przez wojskowych przez przyjęcie podarunków lub innej korzyści majątkowej w sprawach służbowych”.

Brał udział w powstaniu na Górnym Śląsku.

Z dniem 23 grudnia 1921 r. został przeniesiony do prokuratury przy Wojskowym Sądzie Okręgowym Nr X w Przemyślu na stanowisko podprokuratora.

W dniu 3 maja 1922 r. został zweryfikowany w stopniu majora ze starszeństwem z dniem 1 czerwca 1919 r. Dnia 22 czerwca 1923 r. został przeniesiony do Wojskowego Sądu Okręgowego Nr X w Przemyślu na stanowisko sędziego śledczego.

Wyciąg z rozkazu – pochwała.
źródło: akta osobowe CAW.

Z dniem 26 kwietnia 1924 r. Jan Zygmunt Dąbrowski został przeniesiony do Wojskowego Sądu Okręgowego Nr VI we Lwowie, gdzie również piastował stanowisko sędziego śledczego. Dnia 15 stycznia 1926 r. został przeniesiony do Wojskowego Sądu Okręgowego Nr V w Krakowie także na stanowisko sędziego śledczego. Następnie dnia 7 grudnia 1926 r. został przeniesiony do Prokuratury przy Wojewódzkim Sądzie Okręgowym Nr VI we Lwowie na stanowisko podprokuratora. Dnia 26 kwietnia 1928 r. został przeniesiony do Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa Spraw Wojskowych, w którym zaj-

mował stanowisko referenta, a następnie po odbyciu 3-ciego kursu przeszkolenia oficerskiego korpusu sądowego, stanowisko Kierownika referatu.

W dniu 14 kwietnia 1930 r. Prezydent RP mianował go prokuratorem przy wojskowych sądach okręgowych, a Minister Spraw Wojskowych 18 czerwca 1930 r. zatwierdził go na stanowisku prokuratora przy Wojskowym Sądzie Okręgowym Nr IV w Łodzi. Z dniem 2 grudnia 1930 r. został mianowany podpułkownikiem ze starszeństwem z dniem 1 stycznia 1931 r. i 6. lokatą w korpusie oficerów sądowych.

W dniu 26 lutego 1931 r. Jan Dąbrowski został przeniesiony do Prokuratury przy Wojskowym Sądzie Okręgowym Nr VI we Lwowie na stanowisko prokuratora. Od 9 kwietnia 1934 r. był prokuratorem w Prokuraturze przy Wojskowym Sądzie Okręgowym Nr V w Krakowie. W dniu 31 sierpnia 1935 r. Prezydent RP zwolnił go ze stanowiska prokuratora przy wojskowych sądach okręgowych i mianował sędzią orzekającym w wojskowych sądach okręgowych oraz powołał na stanowisko Szefa Wojskowego Sądu Okręgowego Nr V w Krakowie. W dniu 1 stycznia 1936 r. został awansowany na stopień pułkownika ze starszeństwem w korpusie oficerów sądowych. W 1937 r. został mianowany sędzią Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie.

Za swoją postawę był wielokrotnie nagradzany. Jan Zygmunt Dąbrowski otrzymał następujące Ordery i odznaczenia: Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921, Krzyż Walecznych (dwukrotnie w 1922 r.), Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości, Złoty Krzyż Zasługi (w 1930 r., za zasługi na polu sądownictwa wojskowego), Krzyż Niepodległości (Zarządzeniem Prezydenta RP z dnia 9 listopada 1931 r.) i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Wniosek z dnia 18 lutego 1930 r. o nadanie majorowi korpusu sądowego dr. Janowi Zygmuntowi Dąbrowskiemu orderu Krzyża Zasługi Dowódca Okręgu Korpusu Nr IV gen. bryg. Małachowski uzasadnił następująco: „Jako Prokurator przy W.S.O. Nr IV dał się poznać w krótkim stosunkowo czasie nie tylko jako prawnik o nieprzeciętnych zdolnościach, stojący na straży wykonywania prawa obowiązującego, lecz także jako obywatel, łącząc umiejętnie wykonywanie prawa z wychowaniem żołnierza – obywatela, dążąc z jednej strony do utrzymania dyscypliny wojskowej i bezwzględnego karcenia jednostek zdeprawowanych moralnie i straconych dla społeczeństwa, z drugiej zaś strony dając możliwość powrotu na drogę cnót obywatelskich jednostkom zbłądzonym wskutek otoczenia, niezdającym sobie sprawy z popełnionego czynu karygodnego i wyrządzonej krzywdy dla społeczeństwa i Państwa. Dzięki bardzo dużemu zmysłowi organizacyjnemu przysłużył się w wysokim stopniu do szybkiego załatwiania spraw zaległych i napływających, co szczególnie dodatnio wpływa na utrzymanie dyscypliny wśród wojskowych i ugruntowanie powagi tych władz w opinii społeczeństwa”.

26-677 30

Łódź, dnia 18. lutego 1930

Pieczęć nagłówkowa

L. dz. A

WNIOSEK

o nadanie Majorowi K.S.Dr.DABROWSKIEMU Janowi Zygmuntowi I.

orderu KRZYŻA ZASŁUGI

1	Imię i nazwisko kandydata	Dr.Dąbrowski Jan Zygmunt I.
2	Zawód ewent. z podaniem tytułu zawodowego Stanowisko Tytuł naukowy „ urzędowy	Oficer zawodowy Prokurator przy W.S.O.Nr.IV. doktor praw majorK.S.
3	Dokładny adres	Prokurator przy W.S.O.Nr.IV.Łódź
4	Rodzaj odznaczenia	KRZYŻ ZASŁUGI
5	Stopień proponowanego odznaczenia	ZŁOTY
6	<p>Życiorys Urodzony 26.I.1890r.w Koniuchach ,pow.Brzeżany,uczęszczał do szkół we Lwowie.Będąc słuchaczem Wydz.prawnego pracował równocześnie jako djetaż w Wydz.Kr.we Lwowie od 1912 r.poczem 5.VIII.1914 r.wstąpił do Leg.Pol.otrzymując przydział początkowo do II Brygady,a w 1916 r.do III Brygady Leg.Pol.Na froncie pozostawał z małymi przerwami od października 1914 do czerwca 1916 r. Internowany 18.II.1918 r.przez władze austr.pozostawał w obozie w Żurawicy, a w kwietniu 1918 r.zwolniony został wskutek choroby na bytej piersiowej w obozie.Natychmiast po zwolnieniu wstąpił do P.O.W., gdzie pracował do chwili wstąpienia do W.P.</p> <p>W pierwszych dniach listopada wioząc trzech zwerbów ochotników do Przemysła,schwytany przez ukraińców,uszedł śmierci jedynie dzięki interwencji ludności wiejskiej,która uwolniła go wraz z werbowanymi ochotnikami z rąk ukraińców.Po wstąpieniu do W.P.przydzielony został do Dowództwa Żand.we Lwowie,następnie 1919 r.przeniesiony do Nadz.Komisji Rew.Sejmu Ustaw.,a 1921 r.do sądownictwa wojewego, w 1929 r.zostaje przeniesiony do D.O.K.IV.jako Prokurator przy W.S.O.Nr.IV.w Łodzi.-</p>	

Nr 8423/29. Druk. M. S. Wojsk.

31

7	Studia z wykazaniem ukończonych zakładów naukowych i złożeniem przepisanych egzaminów.	Egzamin dojrzałości państw. gimn. we Lwowie, - III egz. państw. prawne w Uniw. we Lwowie, oraz uzyskany dyplom doktora praw.
8	Stopień służbowy (grupa uposażenia, szczebel uposażenia i t. p. funkcjonariuszów państwowych, samorządowych)	Major - VI st. si. szczebel "F"
9	Ostatnia nominacja (data)	Weryfikowany w st. majora ze starsz. 1.VI.1919 .Dz.Pers.13/22
10	Ilość lat służby polskiej	15 lat
11	Ilość lat służby zawodowej, samorządowej w b. Państwach zaborczych i t. d. zaliczonej do emerytury.	./.
12	Czy przeciwko odznaczeniu kandydata nie zachodzą przeszkody natury karnej, dyscyplinarnej, honorowej i t. p.	Nie
13	Opinia na ostatni rok	Bardzo dobry
14	Posiada odznaczenia	K. W. poraż 1-szy - Nr. 26611
		<p>Stopień, nazwisko i funkcja przełożonego, stwierdzającego prawdziwość danych zawartych w rubr. 1 — 14.</p> <p style="text-align: center;">Dowódca Okręgu Korpusu Nr. IV.</p> <p style="text-align: center;"><i>Małachowski</i></p> <p style="text-align: center;">Małachowski generał brygady.</p>

32

15	<p>Szczegółowe uzasadnienie odznaczenia w myśl art. 4 ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” wzgl. art. 1 ustawy o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”</p> <p>Mjr. K. S. Dr. Dąbrowski pracował już w latach młodzieńczych w organizacji Niepodległościowej, a z wybuchem wojny światowej zgłasza się natychmiast do szeregów Leg. Pol., by tam nieść życie swe w ofierze dla Ojczyzny. - Będąc zwolniony z obozu internowanych wstępuje do P. O. W. w Przemyslu, gdzie w czasie walk z ukraincami nie mając żadnego oparcia o siły zbrojne polskie, werbuje ochotników do walki z ukraincami z narażeniem własnego życia.</p> <p>Jako Prokurator przy W. S. O. Nr. IV. dał się poznać w krótkim stosunkowo czasie nie tylko jako prawnik o nieprzeciętnych zdolnościach, stojący na straży wykonywania prawa obowiązującego, lecz także jako obywatel, łącząc umiejętnie wykonywanie prawa z wychowaniem żołnierza-obywatela, dążąc z jednej strony do utrzymania dyscypliny wojskowej i bezwzględnego karzenia jednostek zdeprawowanych moralnie i straconych dla społeczeństwa, z drugiej zaś strony na drodze cnót obywatelskich jednostkom zbłądzonym wskutek otoczenia, nie zdającym sobie sprawy z popełnionego czynu karygodnego i wyrządzonej krzywdy dla społeczeństwa i Państwa.</p> <p>Dzięki bardzo dużemu zmysłowi organizacyjnemu przysłużył się w wysokim stopniu do szybkiego załatwiania spraw zaległych i napiwających, co szczególnie dodatnio wpływa na utrzymanie dyscypliny wśród wojskowych i ugruntowanie powagi tych władz w opinii społeczeństwa.</p> <p style="text-align: right;"> Dowódca Okręgu Korpusu Nr. IV. podpis wnioskodawcy <i>Małachowski</i> MAŁACHOWSKI generał brygady</p>
16	<p>Opinie</p> <p>Oceniając zasługi Mjr. K. S. Dr. Dąbrowskiego na polu pracy społecznej w sądownictwie - stawiam wniosek na odznaczenie go "Złotym Krzyżem Zasługi.</p> <p style="text-align: right;"> Dowódca Okręgu Korpusu Nr. IV. <i>Małachowski</i> MAŁACHOWSKI generał brygady.</p>

17	Opinia wojewody (o ile nie dołącza się jej na osobnym arkuszu)	
18	Zwięzłe wymienienie zasług, które mają być przytoczone w zarządzeniu, jako uzasadnienie odznaczenia	Bardzo duże zasługi na polu pracy organizacyjnej i społecznej w urzędzie prokuratorskim.

Wniosek o nadanie orderu Krzyża Zasługi.
źródło: akta osobowe CAW.

W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. Jan Zygmunt Dąbrowski był szefem służby sprawiedliwości Armii „Modlin”, a następnie tzw. Armii gen. Przedzimirskiego. Po agresji ZSRR na Polskę został wzięty do niewoli sowieckiej. Przebywał w obozie w Starobielsku. Wiosną 1940 r. został zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Charkowie i pogrzebany w Piatichatkach. Spoczywa na Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu w Charkowie.

Postanowieniem nr 112–48–07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z dnia 5 października 2007 r. Jan Zygmunt Dąbrowski został awansowany pośmiertnie do stopnia generała brygady. Awans został ogłoszony w dniu 9 listopada 2007 r. w Warszawie, w trakcie uroczystości „Katyń Pamiętamy – Uczcijmy Pamięć Bohaterów”.

Osoba Jana Zygmunta Dąbrowskiego została upamiętniona poprzez umieszczenie jego nazwiska na tablicy w hołdzie prokuratorom Rzeczypospolitej Polskiej, którzy oddali życie za Ojczyznę w latach 1939–1945 w Auschwitz, Bykowni, Charkowie, Katyniu i innych miejscach kaźni, umieszczonej w siedzibie Prokuratury Krajowej w Warszawie przy ul. Postępu 3.

Źródła

1. Charków. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego, opracowanie zespołowe pod kierunkiem Jędrzeja Tucholskiego, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 2003, ISBN 83–916663–5–2.
2. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 11 z dnia 18 czerwca 1930 roku, s. 199, 202.
3. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 11 z dnia 31 sierpnia 1935 roku, s. 93, 100.

4. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 11 z dnia 7 czerwca 1934 roku, s. 169.
5. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 16 z dnia 3 grudnia 1930 roku, s. 328.
6. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 3 z dnia 26 marca 1931 roku, s. 115.
7. Dz. Pers. MSWojsk., Nr 41 z dnia 26 kwietnia 1924 roku, s. 236.
8. Dziennik Personalny z 1922 r. Nr 12, s. 370
9. Głowacki L., Działania wojenne na Lubelszczyźnie w roku 1939, wyd. 2, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1986. ISBN 83-222-0377-2, s. 338.
10. <http://ksiegicmentarne.muzeumkatynskie.pl/wpis/4925> (dostęp 21 kwietnia 2023 r.).
11. <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-1919-89-484,16873934.html> (dostęp 21 kwietnia 2023 r.).
12. Kania L., Słownik biograficzny oficerów – audytorów służby sprawiedliwości Wojska Polskiego 1914–1945, część III, Wojskowy Przegląd Prawniczy Nr 3(231), Warszawa lipiec – wrzesień 2004, ISSN 0137-7272.
13. Kania L., W cieniu Orłąt Lwowskich. Polskie sądy wojskowe, kontrwywiad i służby policyjne w bitwie o Lwów 1918–1919, Zielona Góra: Uniwersytet Zielonogórski 2008, ISBN 978-83-7481-219-1, OCLC 436873797.
14. Lwowski klub sportowy „Pogoń” w roku 1937. Lwów 1937, s. 2.
15. M.P. z 1930 r., nr 98, poz. 143 „za zasługi na polu sądownictwa wojskowego”.
16. M.P. z 1931 r., nr 260, poz. 352 „za pracę w dziele odzyskania niepodległości”.
17. M.P. z 1938 r., nr 258, poz. 592 „za zasługi w służbie wojskowej”.
18. M.P. z 2007 r., nr 85, poz. 885
19. Nazarewicz J., Wojskowa służba sprawiedliwości w przededniu i w pierwszym okresie wojny obronnej Polski w 1939 r. Wojskowy Przegląd Historyczny, nr 2 (84), Warszawa 1978, Wojskowy Instytut Historyczny, s. 103.
20. Rocznik Oficerski 1923, Warszawa, Ministerstwo Spraw Wojskowych, s. 1086, 1091; w tym czasie w ewidencji Wojska Polskiego figurował jako Jan V Dąbrowski.
21. Rocznik Oficerski 1924, Warszawa, Ministerstwo Spraw Wojskowych, s. 979, 986; tu jako Jan Zygmunt I Dąbrowski.
22. Rocznik Oficerski 1928, Warszawa: Ministerstwo Spraw Wojskowych, s. 693.
23. Rocznik Oficerski 1932, Warszawa, Ministerstwo Spraw Wojskowych, s. 308, 880.
24. Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.06.1921 r. Dodatek do Dziennika Personalnego M. S. Wojsk. Nr 37 z dnia 24 września 1921 r.
25. Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.06.1921 r., 410, 593.
26. Zbiory Centralnego Archiwum Wojskowego, sygn. I 480 747.